



Admira Fazlić, *Čovjek i fotografija: Fikret Alić – čovjek iza žice logora Trnopolje*, Dobra knjiga, Sarajevo, 2017., 197 str.

Knjiga prati život najpoznatijeg logoraša u Bosni i Hercegovini, Fikreta Alića. Kroz njegovu biografiju, možemo pratiti i neke segmente dešavanja na području opštine Prijedor 1992. godine, život izbjeglice u Bosni i Hercegovini i inostranstvu te život povratnika u Republiku Srpsku.

Kozarac, rodno mjesto Fikreta Alića, jedan je od simbola stradanja bošnjačkog naroda u Bosanskoj krajini 1992. godine. Prema zamislima protagonista velikosrpske politike, Bošnjaci su na području prijedorske regije trebali biti svedeni na procentualno beznačajnu brojku. Masovnim ratnim zločinima nad bošnjačkim i hrvatskim civilima, ova regija trebala je da uđe u sastav "srpske države". Glavnik lik ove knjige je svjedok masovnih zločina počinjenih nad njegovim narodom u toku napada na Kozarac kada je u samo nekoliko dana ubijeno 800 bošnjačkih civila ove nekadašnje opštine, a zaseok u kojem je živio potpuno opljačkan i uništen. U potrazi za spasom, prolazi kroz neizvjesne dane bijega po Kozari i selima oko Trnopolja. Dvadesetodnevni bijeg okončan je kada su srpske vojne i policijske snage krenule u posljednju fazu "čišćenja" područja nekadašnje opštine Kozarac. Alić, sa drugim mještanima i izbjeglicama, odveden je u logor Omarska gdje im je od strane stražara rečeno da za njih u ovome logoru nema mjesta. Možda je u tome

i bila njegova sreća – nije bio zatočenik najbrutalnijeg logora u bivšoj Jugoslaviji u kojem su kroz najstrašnije torture prošli članovi njegove porodice, komšije i prijatelji sa drugih preko 3.200 prijedorskih i kozarčkih Bošnjaka i Hrvata. Najmanje 458 logoraša Omarske tu je, nakon brutalnih tortura, ubijeno.

Umjesto u Omarskoj, Alić i drugi zatočenici završavaju u logoru Keraterm. U tom logoru svjedoči ne samo masovnim zločinima, kakvo je bilo ubistvo najmanje 150 logoraša u toku jedne noći, nego i činjenici da prijeratno poznanstvo sa zločincima nije garancija za spas. Zločini počinjeni od strane prijatelja i poznanika druge nacionalnosti svojstvene su za sredine sa etnički izmiješanom strukturom stanovništva. Opština Prijedor upravo je bila takva. Alić postaje žrtva zlostavljanja Zorana Žigića, njegovog poznanika i kasnijeg haškog osuđenika, i njemu sličnih. Ipak, za razliku od 371 logoraša Keraterma, pukom srećom preživljava i ovaj logor.

Fokus knjige je u onome što je zapravo i obilježilo život Fikreta Alića – zatočeništvo u logoru Trnopolje. Tu susreće svoju porodicu, prijatelje, komšije i poznanike te saznaje za tragične sudbine desetina njemu poznatih osoba. I dok kao zatočenik Trnopolja, preko žice pruža ruku britanskim novinarima i tako postaje glavni lik na naslovnicama zapadnih novina, iste noći u njegovoj neposrednoj blizini – iz logora Omarska izvedeno je 123 logoraša i mučki ubijeno na lokaciji Hrastova glavica. Dvije sedmice nakon toga preko 180 zatočenika, Alićevih sapatnika iz logora Trnopolje odvedeno je na Korićanske stijene i ubijeno. Alić, konačno uspijeva doći na slobodu, na teritorij pod kontrolom Armije Republike Bosne i Hercegovine (ARBiH). Iza njega će, kako su pokazala kasnija istraživanja, ostati 3.176 ubijenih prijedorskih Bošnjaka i Hrvata. Paralelno sa ovim dešava mu se još jedna tragedija. Brat Hamed, kojeg više puta spominje u knjizi kao svog uzora, gine kao pripadnik ARBiH na području Travnička, tada izbjegličkog mjesta hiljada

prijedorskih i krajiških Bošnjaka. To saznaje daleko od zavičaja kao jedna od preko 50.000 žrtava progona sa područja prijedorske opštine.

Spoznajem da je sticajem okolnosti postao poznata ličnost, počinje nova faza u životu Fikreta Alića. Naredne godine u znaku su dokazivanja istine kada iz političkih ili kojekakvih sličnih interesa jedna skupina novinara predvođena Thomasom Deichmannom pokušava "dokazati" da su slike iz Trnopolja montirane, a da je bodljikava žica postavljena u svrhu antisrpske propagande. "To poricanje i te laži su mi teže pale nego sve batine što sam dobio u logoru..." reći će Alić opisujući susret "licem u lice" sa Deichmannom.

Relativizatorima i negatorima zločina Deichmannove tvrdnje poslužile su kao lajtmotiv da, ne samo Fikreta, nego na hiljade drugih Bošnjaka optuže za laž. Negatori zločina oličeni u "postdejtonskoj" prijedorskoj lokalnoj vlasti samo nekoliko godina nakon nastanka snimka i na udaljenosti od svega nekoliko metara od bodljikave žice – postavljaju spomen-obilježje vojski koja je, između ostalog, 23.000 civila držala u zatočeništvu u Trnopolju, držala Sarajevo pod opsadom i koja je u nekoliko dana jula 1995. godine ubila preko 8000 Bošnjaka na širem području Srebrenice. Danas, uprkos u presudama dokazanim zločinima, dvoglavi orao u kompleksu nekadašnjeg logora Trnopolje pokazatelj je ne samo paradoksa nego i apsurdna do kojeg možete dovesti žrtve zločina.

Prijenac autorice Admir Fazlić i autentična priča Fikreta Alića nude novi pristup u percepciji zbivanja u Bosni i Hercegovini u toku agresije. Autorica, metodom usmene historije, bilježi život običnog čovjeka oslobođenog potrebi da događaje ili svoju ulogu preuveliča, ali svjesnog da istina mora biti zapisana i s nadom da će ovom knjigom prestati manipulacija fotografijom i njegovim imenom. Ujedno, ova knjiga potencijalni je motiv drugim logorašima da ostave pisani trag o torturama kroz koje su prošli.

Jasmin Medić

DOI: <http://dx.doi.org/10.26340/muallim.v18i72.1629>